

Sjoemelen met sperma

De Poolse journalist Kamil Baluk schreef een intrigerend boek over spermadonaties in Nederland, met in de hoofdrol een inseminatiekliniek in Barendrecht, een megalomane donor en diens uitdijende groep nakomelingen.

Door **Jop de Vrieze**

In februari 2014 verschijnt een geruchtmakend artikel in het Vlaamse weekblad *Humo*. Het gaat over een wit Nederlands stel dat hun arts heeft gevraagd om sperma van een witte donor, zodat niemand te weten zou komen dat de vader onvruchtbaar is. Wanneer de tweeling wordt geboren, blijkt dat ze lichtgetint zijn. Het artikel laat de Poolse journalist Kamil Baluk (1988) niet meer los.

Baluk studeerde op dat moment niet alleen sociologie en journalistiek maar ook Nederlands, waarvoor hij veel in Nederland was. Dat uitgerekend een Poolse journalist zich op dit verhaal stortte, is minder verbazingwekkend dan het lijkt. Baluk is inmiddels hoofd van het Poolse Instituut voor Reportage, dat zwaar leunt op het werk van de beroemdste journalist van Polen, Ryszard Kapuscinski. De literaire reportage zit de Polen in het bloed, mede dankzij het communisme, waarin de zaken niet letterlijk benoemd mochten worden, maar via *show, don't tell* wel door de censuur kwamen.

Die verteltraditie zet Baluk op verdienstelijke wijze voort. In het boek volgen we 'de Halfjes', een steeds verder uitdijende groep halfbroers en -zussen, allemaal afkomstig van dezelfde spermadonor. Ze vormen een hecht gezelschap dat door middel van televisie-uitzendingen en met de hulp van een stichting speurt naar meer lotgenoten én naar hun biologische vader.

Die biologische vader, Louis, blijkt een wereldvreemde, alleenstaande man met asperger, die vooral benieuwd is hoezeer zijn nakomelingen op hem lijken. Louis is half Surinaams, wat verklaart dat de meeste Halfjes lichtgetint zijn. Hij doneerde zeventien jaar lang elke week sperma en werd zo volgens zijn nauwkeurig bijgehouden lijst de donor van

tweehonderd kinderen.

Een andere sleutelfiguur is gynaecoloog Jan Karbaat, die in de jaren tachtig een spermabank oprichtte in Barendrecht waar hij in totaal ruim zesduizend kinderverwensen vervulde. De manier waarop kan op zijn minst als slordig, en op zijn ergst als frauduleus worden bestempeld. Heel wat cliënten kregen te horen dat hun donor 'blank, hoogopgeleid en zeer sociaal' was, terwijl ze het zaad kregen van Louis. Ook kregen moeders die voor een tweede kind dezelfde donor wensten in veel gevallen het zaad van een ander, of een cocktail met sperma van meerdere mannen. Pas in 2008 werd de kliniek gesloten. Spijt toont Karbaat niet in het interview dat Baluk vlak voor zijn dood met hem heeft: voor hem telde alleen het resultaat.

Baluk is op zijn sterkst wanneer hij de ongemakkelijke ontmoetingen beschrijft tussen de Halfjes en hun biologische vader en tussen hemzelf en verschillende Halfjes, Louis en Karbaat. Zijn stijl gaat heen en weer tussen zeer literair, in de mijmerende hoofdstukken over de drijfveren van zijn personages, en zeer vlot en feitelijk, onder meer wanneer hij schrijft over de wetgeving en praktijk rondom spermadonaties door de jaren heen.

Die feiten benadert hij nuchter, afstandelijk als een buitenlandse correspondent.

NON-FICTIE
Kamil Baluk
Alle kinderen van Louis
★★★★★
Uit het Pools vertaald door Charlotte Pothuizen.
De Geus;
288 pagina's; € 19,99.

Tegen spermadonaties aan alleenstaande vrouwen werd in Nederland zeer conservatief aangekeken

Het valt hem op dat met name tegen spermadonaties aan alleenstaande vrouwen in het als progressief bekendstaande Nederland zeer conservatief werd aangekeken. Veel artsen weigerden tot ver in de jaren tachtig inseminaties bij hen te doen. En terwijl in omringende landen donorkinderen halverwege de jaren tachtig het recht kregen hun biologische vader te leren kennen, werd niet-anoniem doneren in Nederland pas in de jaren negentig een optie en werd anoniem donorschap pas in 2004 verboden.

Die afstandelijke benadering werkt hier en daar ook wat minder goed, waardoor de identiteitsworsteling van de donorkinderen net niet helemaal binnenkomt. Het gaat Baluk er meer om hun lot zo goed mogelijk te beschrijven en te plaatsen in de maatschappelijke en historische context.

Door de combinatie van persoonlijke verhalen, ethische kwesties en de ontwikkeling van de wetgeving, is *Alle kinderen van Louis* een geslaagd boek geworden over verwantschap en maakbaarheid. Het stemt bovendien tot nadenken over hoe er anno 2018 wordt omgegaan met zoiets als regenbooggezinnen: ook hier staat de wens van de ouders centraal, en is het afwachten wat de gevolgen op de langere termijn zullen zijn voor hun kinderen. ●